

sos: fragmentum; los *trossos* de la obra de terra: testas.

Resta avui mot vigorós, i amb tots aquests sentits, en tota l'extensió del territori de la llengua: de Salses a Guardamar, i de Maó a Ribagorça; i pel costat NO., fins a les darreres localitats i més enllà.

Pertot amb *o* oberta. Podria ser orientador saber, quant a la tênue franja del NO. on es manté encara la distinció fonemàtica entre *ss* i *ç* (= *s/θ*), si hi ha l'un o l'altre, però la resposta és doble o vacil·lant. De la pronúncia de Lasquarri resultaria allò, car allà la *θ* es manté ferma i constant (*máθa/mása, terθé* etc.), i allí vaig anotar la frase «en *kéda beł trós*» 'en resta mant bocí (sense conrear)' 1957 (no descartem, però, una excepció per la posició final, tenint en compte la pron. del NP *Bidéns*). En tot cas l'àrea del mot continua per l'Alt Aragó, fins a les valls occidentals, i amb caràcter autòcton. I allí hi ha *θ* (= *ç*) pertot.

Encara a Ansó, extrem Oest, clavant l'eina a un pernil, m'oferien un *tróθ de mágra* (1966); en altres llocs vaig sentir adés *tróθ* adés *tróθo*: no asseguraré si en aquest hi ha una mica de castellanització, o si es tracta del resultat d'una alternança morfològica o de fonètica sintàctica: un *tróθo de éúla* a Sallent; en tot cas resta la consciència que aquest és el mot autòcton a l'Alt Aragó, i no pas el cast. *pedazo* (*piazo* dels baturros), encara que la gent que vol ser educada us puguin dir aquest; car en un altre poble de les valls de Tena o de Broto, on a desgrat de l'expressat desig d'oïr-ho tot ben aragonès, conversant alhora amb dos homes, mentre un em deia «un pedazo» l'altre el corregí en so de retret, i llavors vaig sentir-los un *tróθ de* --- (1965-1966).

També consta allà el mot des d'antic, car hi ha uns quants testimonis medievals de l'aragonès *troz*, en inventaris des de 1369 (Pottier, *VRom.* x, 213). En tot això tenim, doncs, *ç(o)*, tal com hi ha *z* en el cast. *trozo*: confirmació i alhora afebliment de la força del testimoni, car en cast. (llengua sempre prestigiosa a Aragó), el mot pot estar sota la influència del seu sinònim, verament genuí, *pedazo*. Cf. la vacil·lació *estrusjá/estroθjá* a l'Isàvena (infra), si bé aquí es tracta de *destrossar*, que, genèticament, duu camí a part.

A la informació bastant rica sobre fraseologia i accs. especials, secundàries, que ja donen en prou abundor els *DAG.*, *DFa.* i *AlcM.*, afegeixo poques dades soltes, sobre punts poc coneguts. (*Anar o venir*) *pels trossos* per retirar-se a un lloc amb salut greument amenaçada, i poca esperança de sobreviure (comparació amb l'animal que duen a matar, per aprofitar-ne alguns bocins sanitosos); parlant d'un que es refugià en un bon clima (i hi sobrevisqué; al cap de 20 anys): «Ell patia dels pulmons, i vingué a Canàries, com aquell que diu, *pels trossos*; el seu germà Jaume [Brossa] ho deia movent el cap, amb cara de llàstima: —No és fàcil que torni», Coromines (*Viatge a Canàries*, 1929).

Al camp, a tot el Princ., i fins a tot el domini, l'acc. pagsivola primordial, és el *tros* de terra: «al peu del bosc hi té dos *trossos*», «me'n vaig al *tros*», «ja para de ploure, encara fangaré una mica en el *tros*». Fins a

l'extrem NO.: «La part plana en el baix d'un camp? —Diem *la fonáda del trós*» Farrera de Pall. (1933).

Igual en terra valenciana; ja en StVicentF: «àns donat *troços* de terra» (Schib); més que toponímia menor es tracta encara de genèrics en «*El troç* de la Mare de Déu», Moncofa (1961), *Pinar del Tros Roig*, Alcoleja; i així fins a la punta Sud. Per cert, allà, en gran abundància: dins el sol terme d'Agost compto 10 indrets que, en la llista de petites partides, s'anomenen amb aquest genèric, seguit, generalment, del nom o malnom d'una persona (*Tros de Ribelles, Tros del Xaconero* etc.): són noms quasi tots de simples porcions de camp, car van alternant amb *llenca* (*T. de Maruenda, Llenca d'Ismael, Tros del Carbonero* ---) (1963).

En alguns llocs sembla clar que el mot ha estat, per dir-ho així, potenciat, almenys en la zona entre Mariola-Benicadell i la costa austral: en alguns casos sembla referir-se a una caseta rural, però com a nom de l'edifici tant o més que de les terres; en altres sembla tractar-se de tot un mas, o d'una gran propietat (amb edificació a dins, o sense): «*El Troç* del Xarrell. —? —És una casuletta» Castalla; «*Casa (de)l trós*» a Agost (IGC 01'×26'); *Barranco del Trozo de Castalla* (IGC 58'×32', que més enllà qualifica de «coto»).

A Benissa i Teulada es veu que s'ha tornat sinònim de 'mas': car, en diversos noms de la zona limítrofa entre els dos municipis (que m'anomenaren a l'un i a l'altre), en cada un dels següents, l'informant d'un poble deia *tros* al mateix lloc que l'altre anomenà *mas* i un altre qualificà de *casa*: *Mas de Cabrera/Tros de Cabrera, Casa de la Retora/Tros d. l. R.*; el *Tros del Quissi* el definiren com a «finca gran i mas»; quan em signaren «*El Troç Vél*», vaig veure que era un mas. Encara altres casos a Tibi i a Penàguila (1963).

Poc d'això deu haver-hi a la part septentrional del domini valencià: tanmateix *Els tróços* deien a les Useres, allò que IGC anomena «*Mas dels Trossos*» (32'×10'; i «*Camí del Tros-de-la-Vila*», important a Moncofa (1961).

En llengua d'oc, bé podem fer la declaració general que *tros* és un mot tan essencial i tan antic com en cat. (en vistent contrast amb l'abast limitat del port.-cast. *troço*, que ja detallarem). La paraula *tros* hi apareix amb el mateix significat que entre nosaltres, amb un quadre semàntic, en total, ben semblant, i amb la forma *tros*, no solament molt predominant en els textos i en llurs mss., sinó assegurada per moltes rimes. I fins podem assentar, gràcies a aquestes, que és *troz* amb *o* oberta: no tan constant això com en català, però en forma predominant; i des de c. a 1200 almenys.

Hi ha, p. ex., rima en *o* repetida, en un text tant clàssic com el *Jaufré* (llgd. centro-meridional, 1.er terç del S. XIII): «ans mi laisaria ferir / de detz lansas per meç lo *corz* / e pe<s>segar a menutz *troz* / qu'eu jamais en lur poder sia», «ieu laissera-m ans cremar / o pecejar a menutz *troz* / c'aunís mons parens ni mon *corz*» (vv. 3946, 10137): és text en rima consonant, no pas assonant i el timbre obert de la *o* de *CORPUS* és indiscutible; però no s'ha de fer cas de la *r* de *corz*,